

การศึกษาแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ย่านเมืองเก่า–ใหม่
ตามแนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงใหม่
ในระบบ “1 เมือง 2 แบบ”

The Study of an Old and New Town Involved in the
Urban Landscape Improvement Guidelines of Chiang Khong
Special Economic Zone Using the Development
“One City Two Models” System.

พงศ์ตะวัน นันทศิริ* ศศิชา สุขกาย** ศักดิธัช เสริมศรี** ทิพา น่อแก้วมูล**

กฤษณะพันธุ์ ตันเจริญรัตน์** และ คงฤทธิ์ เหลืองไตรรัตน์**

Pongtawan Nuntasiri, Sasicha Sukkay, Sakditach Sermsri, Tipa Norkaewmool,
Kritsanapan Tanchaoenrat and Kongrit Roengtriratn

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษารูปแบบภูมิทัศน์เมืองที่สนับสนุนการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดระบบ 1 เมือง 2 แบบ คือ การพัฒนาให้เป็นไปอย่างมีความสมดุลระหว่างการเป็นเมืองเศรษฐกิจพิเศษกับความเป็นเมืองที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อเสนอรูปแบบการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ให้สอดคล้องแนวความคิดการพัฒนาดังกล่าว โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 7 หน่วยภูมิทัศน์ ตามการสำรวจลักษณะกายภาพเมืองเชียงใหม่ และใช้แบบสอบถามจำนวน 140 ชุด ในการสำรวจพฤติกรรมและความต้องการใช้พื้นที่ของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และรับฟังความคิดเห็นที่เป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง

ในการปรับปรุงภูมิทัศน์ทั้ง 7 หน่วย มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามลักษณะกายภาพของพื้นที่ แต่จะมีความสอดคล้องกันด้วยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อให้มีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันในแต่ละหน่วยภูมิทัศน์ ซึ่งมีภาพรวมของการปรับปรุงภูมิทัศน์ คือ การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่สาธารณะเมือง เพื่รองรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นและตอบสนองความต้องการใช้งานในแต่ละหน่วยภูมิทัศน์ โดยแนวความคิดหลัก คือ การนำองค์ประกอบทางด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นที่เชียงใหม่มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ เพื่อแสดงเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และประเพณี ออกมาในงานภูมิสถาปัตยกรรม นอกจากจะเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมืองให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม

* อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Email: Stevie.ar17@gmail.com

** อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเพื่รองรับแนวคิดการพัฒนาเป็น “ระบบ 1 เมือง 2 แบบ” เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย)

แล้ว ยังเป็นการสร้างพื้นที่เรียนรู้คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวและชาวเมืองเชียงใหม่ไปอีกทางหนึ่ง

ABSTRACT

The main objective of this research study is to examine the urban landscape style of the Chiang Khong development using the system of One City Two Models concept that balances the development of the project between special economic cities and value historical and cultural cities. To propose the Chiang Khong urban landscape improvement for the corresponding One City Two Models system concept the methodology of this research was divided between seven landscape units that were classified by their physical locations in Chiang Khong city. The data collection tools used for this research were 140 questionnaires that focused on a user behavior survey based on the requirements of both natives and tourists, whilst also taking into account the urban landscape improvement guidelines.

The 7 units of landscape improvement were selected on the basis of sharing different physical locations and cultural identities. The purpose of the landscape improvement was to develop a correlation and connection of the landscape units. The purpose of this landscape development was an improvement to public spaces in the city to support the activity and functions required for each landscape unit. The main concept was the composition of art and culture at Chiang Khong that provides an identity of culture, history, tradition of landscape and architecture. The city landscape improvement is not only for aesthetic presentation but also to construct a valuable area of cultural learning which has advantages for both natives and tourists.

คำสำคัญ: ภูมิทัศน์เมือง, ระบบ 1 เมือง 2 แบบ, เขตเศรษฐกิจพิเศษ

Keywords: Urban Landscape, One City Two Models System, Special Economic Zone

บทนำ

อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ได้รับการพัฒนาในฐานะอำเภอหน้าด่านของจังหวัดเชียงราย มีการค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา เชียงของถูกวางให้เป็นอีกหนึ่งเมืองในแผนพัฒนาสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมโยงการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และเป็นประตูสู่อินโดจีน รัฐบาลมีมติเห็นชอบให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน โดยจังหวัดเชียงรายนับเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญตามแนวเขตเศรษฐกิจเหนือใต้ เชื่อมโยงไทย พม่า ลาวและจีน ตลอดจนมีศักยภาพสามารถพัฒนาเป็นฐานการค้า การลงทุน อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวในอนาคต อำเภอเชียงของถือเป็นประตูทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ส่งผลให้ถูกกำหนดบทบาทให้เป็นเขตเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ด้วยบทบาทของเมืองเชียงของที่เป็นเมืองท่าสำคัญสำหรับการค้าขาย การลงทุน การขนส่งทางน้ำและทางบก และการท่องเที่ยว ทำให้มีการพัฒนาเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็วตามแผนยุทธศาสตร์และพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการเติบโตของเมืองที่เป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญทางเศรษฐกิจ พร้อมกับกระแสของการท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาในเมืองต่างๆ ในภูมิภาค โดยมีศักยภาพที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม แต่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในพื้นที่เปลี่ยนไป การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น เช่น การขยายตัวของธุรกิจสมัยใหม่ การปรับปรุงบ้านเรือนย่านที่อยู่อาศัย ตลาด ร้านค้า ที่พักนักท่องเที่ยวยุโรปแบบของอาคารสมัยใหม่ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณี เพื่อรองรับการท่องเที่ยวมากขึ้น หรือการมี อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลายขึ้นของคนท้องถิ่น ทำให้อัตลักษณ์ของคนท้องถิ่นเริ่มหายไป

ดังนั้นการวางแผนป้องกันแก้ปัญหา โดยการจัดการวางภูมิทัศน์เมืองและแผนผังพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นระบบ จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้นลดลงไปได้ ทำให้เกิดนโยบายและแผนปฏิบัติที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเมืองและการท่องเที่ยว (นิวัฒน์และคณะ, 2557) เช่น การจัดทำผังแม่บทเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง เป็นต้น นอกจากนี้จะให้ประโยชน์ในทางทัศนียภาพแล้วยังเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองเชียงของและเป็นเมืองที่ความสวยงามที่ชาวเมืองได้อยู่อาศัย เป็นแหล่งท่องเที่ยวและได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีควบคู่กับการอนุรักษ์ไปพร้อมๆ กัน

การพัฒนาเมืองในด้านเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตพร้อมกับการอนุรักษ์นั้น เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาเมืองชายแดนเก่าที่มีการอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและเมืองชายแดนใหม่ที่มีวิถีชีวิตตั้งอยู่บนการพัฒนาไปตามระบบเศรษฐกิจของโลกอย่างเป็นพลวัต

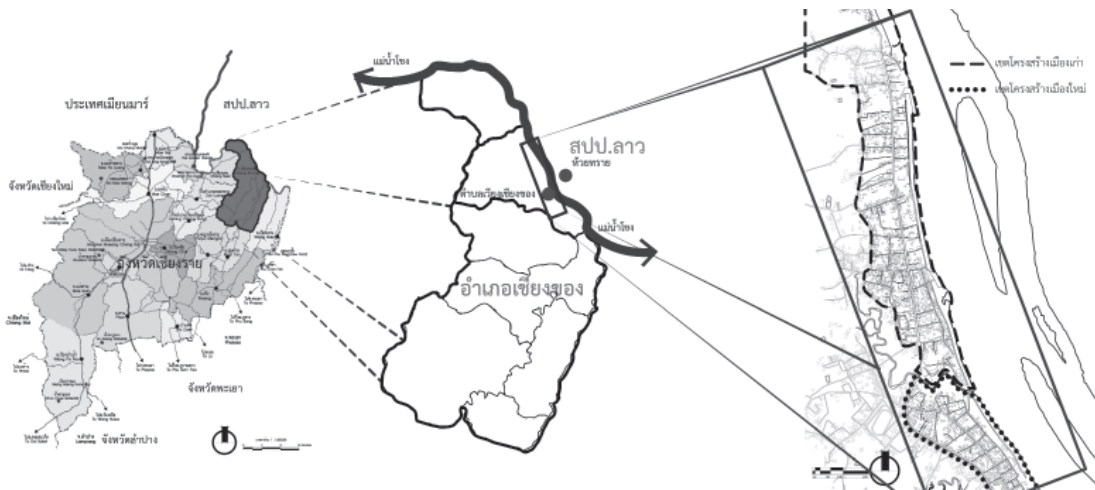
วัตถุประสงค์

สำรวจรูปแบบภูมิทัศน์เมืองที่สนับสนุนการพัฒนาเมืองเชียงของให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเมือง ในระบบ 1 เมือง 2 แบบ เพื่อเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงของที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาเศรษฐกิจเชียงของ โดยคำนึงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีของความเป็นเมืองเก่า

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาของเมืองเชียงของอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน จึงเป็นการศึกษาด้านวัฒนธรรมประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต รูปแบบการอยู่อาศัย ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและด้านสถาปัตยกรรม โครงสร้างและองค์ประกอบของเมืองเชียงของ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม รวมถึงศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบวางผังภูมิทัศน์ชุมชนเมือง แนวคิดของโครงสร้างและองค์ประกอบของภูมิทัศน์เมือง แนวทางการจัดการภูมิทัศน์เมือง การวิเคราะห์ภูมิทัศน์เมือง

ในด้านพื้นที่วิจัย ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเชียงของ โดยเน้นไปในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและย่านพื้นที่เมืองเก่าที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณี ตามนโยบายการพัฒนาเมืองในระบบ 1 เมือง 2 แบบ ดังแสดงในภาพที่ 1

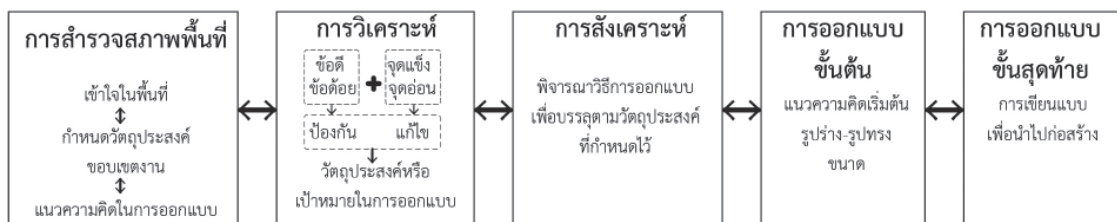
ภาพที่ 1 ขอบเขตการวิจัยเชิงพื้นที่

พื้นฐานการออกแบบภูมิทัศน์

หลักการออกแบบภูมิทัศน์ ต้องพิจารณาระหว่างสถานที่กับกิจกรรมการใช้พื้นที่นั้นๆ ซึ่งกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ กิจกรรมที่ต้องออกแรงและเกิดเสียงดัง (Active Activity) กับกิจกรรมพักผ่อนและต้องการความสงบ (Passive Activity) ดังนั้นการกำหนดพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ควรจัดให้กิจกรรมประเภทเดียวกันอยู่สถานที่เดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดการรบกวนกัน (ศศิยา, 2558)

การออกแบบภูมิทัศน์ ในแต่ละพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาในรูปแบบใดแบบหนึ่ง การออกแบบจึงเป็นการสร้างรูปร่างที่เป็นไปจากจินตนาการ ซึ่งรูปร่างนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Lynch อ้างถึงใน ศศิยา, 2558) โดยการออกแบบภูมิทัศน์ต้องที่วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นมาไว้ก่อน จากนั้นจึงหาวิธีการที่เหมาะสมในการออกแบบ

ขั้นตอนการออกแบบภูมิทัศน์ โดยทั่วไปจะเริ่มจากการศึกษาข้อมูล ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้ใช้สถานที่ ขอบเขต ขนาดและลักษณะของพื้นที่ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างแนวความคิดในการออกแบบต่อไป (Grant อ้างถึงใน ศศิยา, 2558) จากแนวความคิดดังกล่าว สามารถสรุปเป็นขั้นตอนการออกแบบภูมิทัศน์ได้ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์

การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์เมือง

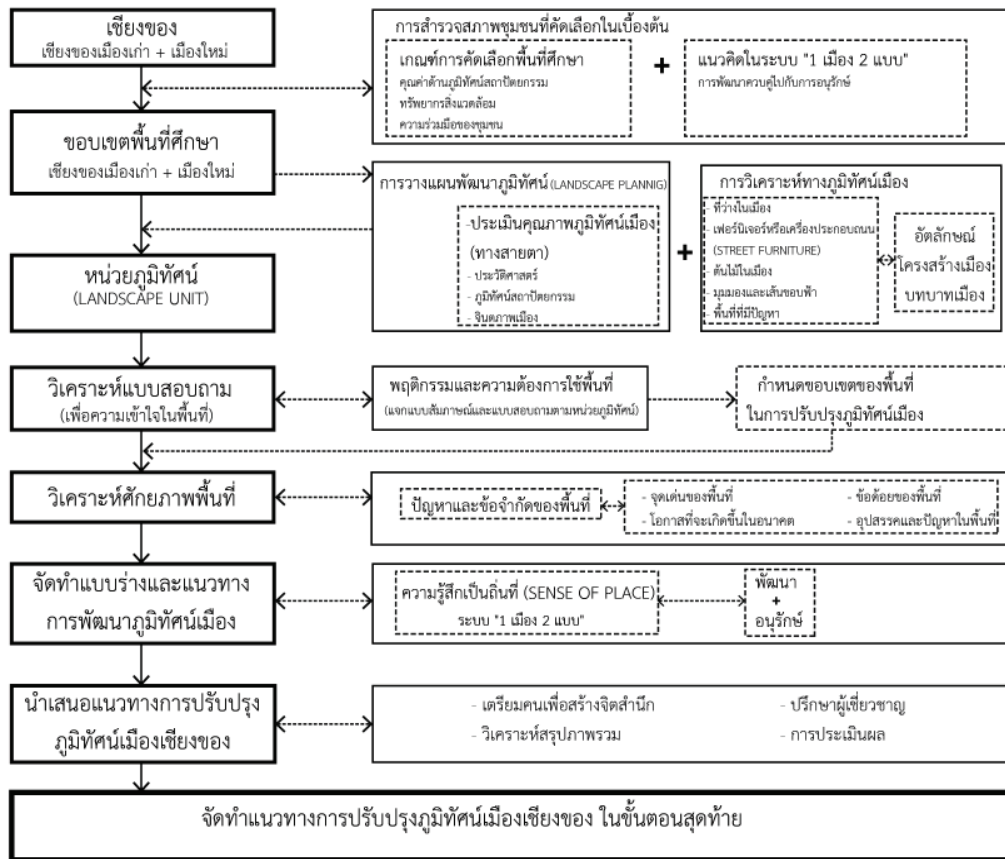
การประเมินคุณค่าความสำคัญของภูมิทัศน์เมือง เป็นการเริ่มต้นของการอนุรักษ์ชุมชนเมือง เนื่องจากเป็นการช่วยวางแผนอนุรักษ์ชุมชนเมืองเป็นไปอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินคุณค่าความสำคัญของภูมิทัศน์ประกอบการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ทางภูมิทัศน์และองค์ประกอบเมือง เพื่อเข้าใจถึงลักษณะเฉพาะที่สำคัญในอดีต ภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ และมุมมองสำคัญของเมือง รวมทั้งสิ่งสำคัญเชิงสัญลักษณ์ ที่วางในเมือง เครื่องประกอบถนน พืชพรรณ ทัศนียภาพ ปัญหาทางด้านภูมิทัศน์ และองค์ประกอบทางจินตภาพ (ปรานอม, 2559)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยนี้เป็นการสำรวจพื้นที่ภาคสนาม เพื่อให้เข้าใจในสภาพบริบทพื้นที่ทั้งด้านกายภาพและกิจกรรมหรือพฤติกรรมการใช้งานที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงการประเมินคุณค่าและข้อจำกัดของพื้นที่ เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับแนวความคิดของการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ที่ต้องรักษาสภาพแวดล้อมทั้งทางวัฒนธรรม ประเพณีและธรรมชาติให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เมือง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเป็นเมืองเศรษฐกิจพิเศษและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ซึ่งในขั้นตอนการศึกษาในครั้งนี้ได้ประยุกต์การดำเนินงานวิจัยการวางแผนพัฒนาภูมิทัศน์ (Landscape Planning) โดยทำการจำแนกพื้นที่ศึกษาออกเป็นหน่วยภูมิทัศน์ย่อย (Landscape Unit) โดยมีเกณฑ์พิจารณาหน่วยภูมิทัศน์ เช่น ลักษณะทางธรณีวิทยา การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความสูงและความลาดชันของพื้นที่ พืชพรรณ และบึงหรือแม่น้ำ (Selman, 2006: 74) ซึ่งในแต่ละหน่วยพื้นที่แสดงถึงขอบเขตพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพใกล้เคียงกัน แล้วทำการประเมินความเหมาะสมกับกิจกรรมและการใช้ประโยชน์พื้นที่ (Hills อ้างถึงใน อังสนา และสุพิชฌาย์, 2558)

เพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ ภายใต้เงื่อนไขแนวคิด 1 เมือง 2 แบบ คือการรักษาสมดุลของการพัฒนาและการรักษาทรัพยากรของเมืองเชียง เช่น ทรัพยากรทางด้านระบบนิเวศ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งจากกรอบแนวคิดในงานวิจัยได้จัดทำเป็นระเบียบวิธีวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (ภาพที่ 3)

1. สำรวจสภาพชุมชนที่คัดเลือกในเบื้องต้น โดยพิจารณาจากคุณค่าทางด้านภูมิทัศน์ของสถาปัตยกรรม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และความร่วมมือของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551)
2. การวางแผนพัฒนาภูมิทัศน์ในการลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นทำให้ทราบข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ผ่านสถาปัตยกรรมและกิจกรรมที่สัมพันธ์กับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
3. สำรวจและวิเคราะห์ทางภูมิทัศน์เมืองในองค์ประกอบทางกายภาพและคุณค่าภูมิทัศน์ของเมือง และศึกษาพฤติกรรมความต้องการใช้พื้นที่ โดยการจัดทำแบบสอบถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สำหรับกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก และความต้องการด้านภูมิทัศน์ โดยการสุ่มสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ทำกิจกรรมอยู่พื้นที่ศึกษาเป็นจำนวน 140 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาประกอบการพิจารณากำหนดขอบเขตพื้นที่ในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง
5. วิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและข้อจำกัดพื้นที่ เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวความคิดในการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงของ
6. จัดทำแบบร่างและแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์เมือง พร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้
7. จัดทำแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงของในขั้นตอนสุดท้าย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัยและการสำรวจข้อมูลภาคสนาม

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ในระบบ 1 เมือง 2 แบบ

เขตพื้นที่เมืองใหม่เป็นพื้นที่กำลังการขยายตัว ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ล้อมเขตเมืองเก่าไว้ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพที่พัฒนาเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ แต่ที่ดินบางส่วนถูกเปลี่ยนมือเป็นของนายทุนต่างถิ่นที่มีการทำเกษตรกรรมแบบสารเคมี ดังนั้นแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่เขตการค้าใหม่จะต้องคำนึงถึงภูมิทัศน์ที่ยังคงเป็นธรรมชาติและประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม เพราะถึงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแต่ก็ยังมีร่องรอยของประวัติศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์กับเขตเมืองเก่าได้ จึงควรจัดการผังเมืองให้มีผลบังคับใช้ที่ชัดเจนและจริงจัง รวมถึงการให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เพื่อสร้างเขตเศรษฐกิจใหม่ที่ส่งผลประโยชน์ต่อคนทั้งหมดไม่ว่าคนในพื้นที่และนายทุนต่างถิ่น และการสร้างภูมิทัศน์เมืองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ได้ ด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อมที่ยังคงไว้ ผลักดันไปสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป (นิวัฒน์ และคณะ, 2558)

การสำรวจลักษณะทางกายภาพและการศึกษาพฤติกรรม

การศึกษาคณะสนามในงานวิจัยนี้นอกจากการสำรวจทางกายภาพของเมืองแล้ว ได้ใช้แบบสอบถาม 2 ชุด คือ ลักษณะภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และพฤติกรรมและความต้องการใช้พื้นที่ ซึ่งในบทความ

นี้จะวิเคราะห์เฉพาะแบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมและความต้องการใช้พื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์การวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา และข้อจำกัดในการพัฒนา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาและการอนุรักษ์ที่สมดุล ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างของเมืองที่มี 2 ระบบ คือ ระบบโครงสร้างเมืองที่เป็นชุมชนดั้งเดิมและเมืองที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ศักยภาพของเมืองเชียงของ (องค์ประกอบภูมิทัศน์เมืองเชียงของ)

ความเป็นธรรมชาติ เชียงของเป็นเมืองที่แวดล้อมด้วยความเป็นธรรมชาติ เช่น แม่น้ำโขง เขตป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ บริเวณป่าชุ่มน้ำ ความเป็นธรรมชาติเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทำให้เชียงของยังคงความเป็นเมืองที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่ดี ประกอบกับวิถีชีวิตของชาวเมืองเชียงของที่เรียบง่าย การเลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ทำให้ยังคงรักษาความโดดเด่นของธรรมชาติไว้ได้อย่างสมดุล

ความเป็นเมืองวัฒนธรรม เชียงของเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างเอกลักษณ์เชียงของ คือ หลวงพ่อเพชร ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ผาถ่าน พระธาตุวัดหลวง ศาลเจ้าพ่อวัดพระแก้ว วัดหาดไคร้ และเขตพื้นที่ที่มีผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมมากได้แก่ หมู่บ้านโหล่และพิพิธภัณฑ์โหล่ ทำให้เมืองเชียงของมีศักยภาพด้านวัฒนธรรมที่โดดเด่นและหลากหลาย

ความสงบ พื้นที่ริมแม่น้ำโขงเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมเป็นประจำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสงบและเป็นธรรมชาติ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการมาท่องเที่ยวที่เชียงของคือการมาพักผ่อนที่ต้องการความสงบ การมาแวะพักเพื่อจะผ่านไปยังเมืองท่องเที่ยวอื่น โดยส่วนใหญ่กิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นแบบไม่ต้องใช้เสียงดังและต้องการพักผ่อน ทำให้เชียงของเป็นเมืองที่มีความสงบ

คุณค่าความงามของทัศนียภาพ ด้วยความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ทำให้เกิดมุมมองที่สวยงาม โดยเฉพาะพื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นภูมิทัศน์ของแม่น้ำโขงและประเทศ ส.ป.ป. ลาว นอกจากนี้อาคารทางศาสนาและบ้านเรือนยังเป็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมที่แสดงวิถีชีวิตของชาวเมืองเชียงของได้อย่างดี และบริเวณพื้นที่เลียบริมแม่น้ำโขงยังมีองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่น่าสนใจหลายแห่ง ถือเป็นจุดหมายตาที่โดดเด่นในพื้นที่

ความหลากหลายของพืชพรรณ เชียงของมีพืชพรรณที่เป็นองค์ประกอบของภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายและมีความสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ โดยส่วนใหญ่เป็นไม้ยืนต้นที่สามารถป้องกันแรงลมจากแม่น้ำโขงและสร้างบรรยากาศให้ได้ดี แต่ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นความโดดเด่นในด้านภูมิทัศน์ทางธรรมชาติเท่าที่ควร ในการปรับปรุงภูมิทัศน์ควรเพิ่มเติมพืชพรรณพื้นถิ่นหรือสัญลักษณ์ของเชียงของ และคำนึงถึงการส่งเสริมและการบดบังทัศนียภาพด้วย

ปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนาของเมืองเชียงของ

การดูแลรักษาพื้นที่ พื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำโขงมีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร และในบางพื้นที่ไม่ได้มีการใช้งานจึงเป็นการยากที่หน่วยงานต่างๆ จะดูแลรักษาภูมิทัศน์ให้สวยงามได้ทั่วถึง ทั้งนี้กลุ่มผู้ใช้งานที่มาจากนอกพื้นที่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่น้อยกว่าคนท้องถิ่น ทำให้มีการใช้งานที่ไม่ได้คำนึงถึงการดูแลเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดความเชื่อมต่อของกิจกรรมระหว่างพื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำโขงกับพื้นที่ใกล้เคียง จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวขาดการดูแลรักษา ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์จึงควรส่งเสริมให้กลุ่มคนท้องถิ่นและใกล้เคียง เข้ามามีบทบาทต่อการใช้ประโยชน์บนพื้นที่สาธารณะมากขึ้น เพื่อส่งเสริมความรู้สึกการเป็นเจ้าของพื้นที่และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะต่อไป การแบ่งเป็นหน่วยภูมิทัศน์เป็นหน่วยย่อย เพื่อให้สะดวกในการดูแลอย่างทั่วถึง

ความปลอดภัย กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะต่างๆ มีการใช้งานไม่ทั่วถึงในทุกพื้นที่ จึงทำให้บางพื้นที่ขาดการพัฒนาและดูแลรักษาที่ต่อเนื่อง เกิดเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น บางพื้นที่ปริมาณของไฟฟ้าส่องสว่างยังไม่เพียงพอ ทำให้มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัย นอกจากนี้อาจเกิดจากการใช้งานที่ผิดประเภท เช่น การสัญจรโดยรถยนต์ในพื้นที่ทางเดิน-วิ่ง เป็นต้น อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ ทำให้ผู้ใช้งานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ไม่มั่นใจในความปลอดภัยของการเข้ามาใช้พื้นที่

การใช้งานพื้นที่อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ พื้นที่สาธารณะบางส่วนไม่มีการใช้งานพื้นที่ ถึงแม้ว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อระบบนิเวศ แต่พื้นที่ในย่านชุมชน จึงควรมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ เพื่อช่วยป้องกันปัญหาความไม่ปลอดภัย เพียงแต่การกำหนดกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่จะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท ส่วนพื้นที่ลานต่างๆ ที่มีอยู่เดิมถูกออกแบบมาเพื่อรองรับคนจำนวนมาก ซึ่งขัดกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ในแต่ละวันที่ยืมนานกัน เป็นกลุ่มเล็ก พื้นที่ลานขนาดใหญ่จึงไม่ค่อยถูกใช้งาน ดังนั้นการกำหนดแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์จึงควรคำนึงถึงพฤติกรรม การใช้งานเป็นสำคัญ พร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ส่งเสริมการใช้งานพื้นที่เหล่านั้นเพิ่มขึ้น (อังสนา และสุพิชฌาย์, 2558)

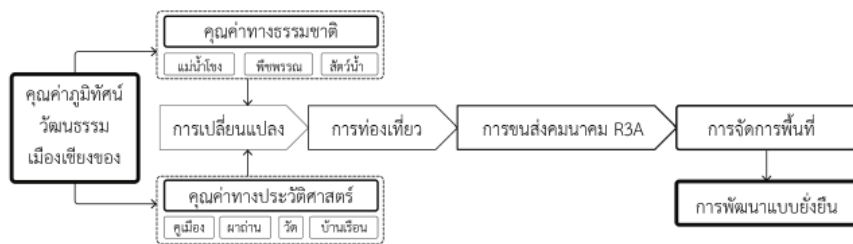
การเป็นเมืองทางผ่าน ในอดีตเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความคึกคักจากการท่องเที่ยว มีการสัญจรทางเรือไปมาระหว่างประเทศไทยและ ส.ป.ป.ลาว ทำให้บริเวณท่าเรือบัก ท่าเรือเชียงของ และบริเวณย่านเมืองเก่ามีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันการสัญจรไปมาระหว่างประเทศนั้นสะดวกขึ้น เนื่องจากมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งใหม่ขึ้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวในตัวเมืองเชียงของลดลง ทำให้บทบาทของเชียงของกลายเป็นทางผ่านสำหรับไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวซบเซาลง ส่งผลต่อรายได้ของคนเมืองเชียงของ

ภาพที่ 4 ทศนียภาพเมืองเชียงของบริเวณริมแม่น้ำโขง (ซ้าย) ลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ (กลาง)
การใช้ชีวิตที่เรียบง่าย (ขวา)

คุณค่าภูมิทัศน์เมืองเชียงของ

เชียงของมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางธรรมชาติส่งผลให้มีพัฒนาการด้านการจัดการภูมิประเทศเดิมให้มีการใช้สอยพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ (ประนอม, 2559: 135) ดังจะเห็นได้จากศักยภาพทางทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศแม่น้ำโขง การตั้งถิ่นฐาน การอาศัยพื้นที่ริมแม่น้ำในการทำมาหากิน โดยไม่มีการทำลายธรรมชาติ ถือว่าเป็นการเชื่อมโยง สถานที่ กิจกรรม และประวัติศาสตร์ โดยได้รักษาคุณค่าภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์และทางธรรมชาติจากวิถีชีวิตชุมชนยังคงมีหลักความเชื่อทางศาสนา จะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา จะไปทำการสรงน้ำพระที่วัดพระหลวงชัยสถานและวัดพระแก้ว ซึ่งเป็นวัดที่เป็นที่มาของตำนานการเกิดเมือง ถือเป็นประเพณีที่สำคัญของเมืองเชียงของ (ศศิษา, 2560) จากการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์เมืองเชียงของสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่
ที่มา: ศศิชา (2560)

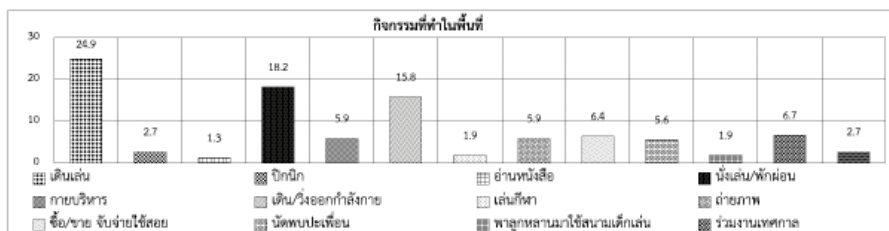
การสำรวจพฤติกรรมและความต้องการใช้พื้นที่

การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการใช้พื้นที่ของกลุ่มตัวแทนที่มาใช้พื้นที่สาธารณะต่างๆ ในช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลระหว่าง วันที่ 11-12 กุมภาพันธ์ 2560 ซึ่งเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 06.00 น.-18.00 น. และหลังจากเวลา 18.00 น. เป็นแบบสอบถามเรื่องกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของเมืองเชียงใหม่ จำนวนของคนที่ทำกิจกรรมและบริเวณที่ใช้ทำกิจกรรม โดยการสุ่มสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่พบในพื้นที่ศึกษารวมเป็นจำนวน 140 ตัวอย่าง ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะเมืองเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมพักผ่อนและต้องการความสงบ คือ การเดิน-นั่งพักผ่อน ถ่ายภาพ และเป็นจุดนัดพบของกลุ่มเพื่อน ส่วนกิจกรรมที่ต้องออกแรงและเกิดเสียงดังประกอบด้วย การเดิน-วิ่งออกกำลังกาย การออกกำลังกายโดยเครื่องออกกำลังกาย การเล่นกีฬาต่างๆ การทำกิจกรรมเต้นเข้าจังหวะของกลุ่มผู้สูงอายุ

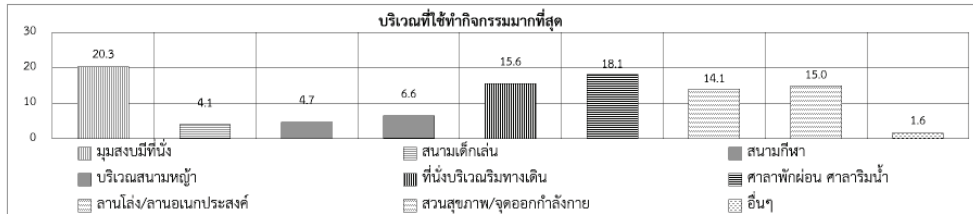
ภาพที่ 6 กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะเมืองเชียงใหม่

จากแบบสอบถามพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ที่นิยมทำมากที่สุดคือ กิจกรรมการเดินเล่นร้อยละ 24 รองลงมาที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ นั่งเล่นพักผ่อนและเดินวิ่งออกกำลังกายร้อยละ 18 และ 15 ตามลำดับ กิจกรรมร่วมงานเทศกาลและซื้อขายจับจ่ายใช้สอยร้อยละ 6 ถ่ายภาพ กายบริหารและนัดพบปะเพื่อนร้อยละ 5 (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามนิยมทำกิจกรรม

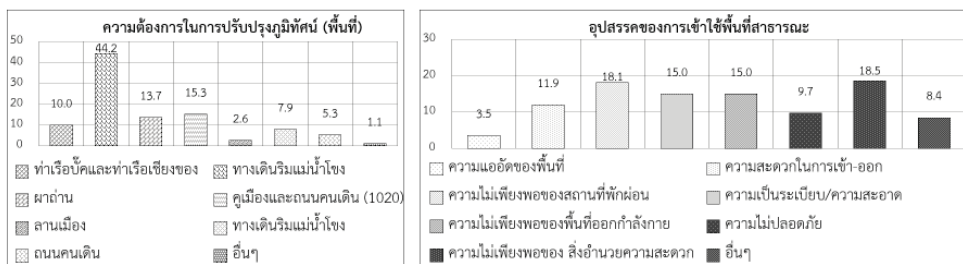
บริเวณที่ผู้คนนิยมใช้ทำกิจกรรมหรือความต้องการพื้นที่มากที่สุดคือ มุมสงบที่มีนั่งร้อยละ 20 รองลงมาคือ ศาลาพักผ่อนเป็นร้อยละ 18 ที่นั่งริมทางเดินและสวนสุขภาพร้อยละ 15 ลานอเนกประสงค์ร้อยละ 14 สนามหญ้า สนามกีฬาและสนามเด็กเล่น คิดเป็นร้อยละ 6 และ 4 ตามลำดับ และมีพื้นที่อื่นๆ เช่น ลานวัด ทางปั่นจักรยานร้อยละ 1 (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 8 ร้อยละของบริเวณที่ผู้คนนิยมใช้ทำกิจกรรม

ในการสำรวจความต้องการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตพื้นที่ต่างๆ (ภาพที่ 8) พบว่าความต้องการให้ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยส่วนมากเป็นพื้นที่ริมแม่น้ำโขงร้อยละ 44 รองลงมาคือ คูเมืองและถนนกลางเมืองกาดกองเก่าร้อยละ 15 ผาถ่านร้อยละ 13 ท่าเรือบักและท่าเรือเชียงของร้อยละ 10 ถนนริมแม่น้ำโขงหน้าวัดหาดไคร้ร้อยละ 7 ถนนคนเดินกาดกองเก่าร้อยละ 5 และลานเมืองร้อยละ 2 นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอในพื้นที่อื่น เช่น พิพิธภัณฑ์ปลาบึกคิดเป็นร้อยละ 1 ดังแสดงในภาพที่ 8

อุปสรรคของการเข้าไปใช้พื้นที่ พบมากที่สุดคือความไม่เพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่พักผ่อน ร้อยละ 18 รองลงมาเป็นความเป็นระเบียบความสะอาดกับความไม่เพียงพอของพื้นที่ออกกำลังกาย ร้อยละ 15 ความสะดวกในการเข้า-ออก ร้อยละ 11 ความไม่ปลอดภัย ร้อยละ 8 และความแออัดของพื้นที่ ร้อยละ 3 ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีร้อยละ 8 ประกอบไปด้วย บางพื้นที่ที่กลายเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในพื้นที่ การขับขี่ยานพาหนะที่ไม่เหมาะสม ไฟฟ้าส่องสว่างไม่เพียงพอ ที่จอดรถไม่เพียงพอ การระบายน้ำสาธารณะไม่ดีเท่าที่ควร และทางเดินในพื้นที่คับแคบ ดังแสดงในภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ร้อยละความต้องการปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขตพื้นที่ต่างๆ (ซ้าย) และอุปสรรคของการเข้าไปใช้พื้นที่สาธารณะ (ขวา)

ส่วนสุดท้ายของแบบสอบถามเป็นความคิดเห็นในการจัดการพื้นที่สาธารณะและข้อเสนอแนะ ที่เป็นประเด็นในการพิจารณาปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่สาธารณะ โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ เรื่องของความสะอาด สบาย ความปลอดภัย ความสวยงามและรูปแบบของภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ รวมไปถึงการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะ

ต่างๆ ให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ยังมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในการใช้พื้นที่สาธารณะที่ไม่เหมาะสม เช่น มารยาทในการสัญจร หรือบางพื้นที่เป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น ทำให้เกิดเสียงดังรบกวนผู้ที่พักอาศัยอยู่โดยรอบของพื้นที่ และข้อเสนอแนะในด้านอื่นๆ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมระบบนิเวศ การรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์วัฒนธรรมเดิม รวมถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่

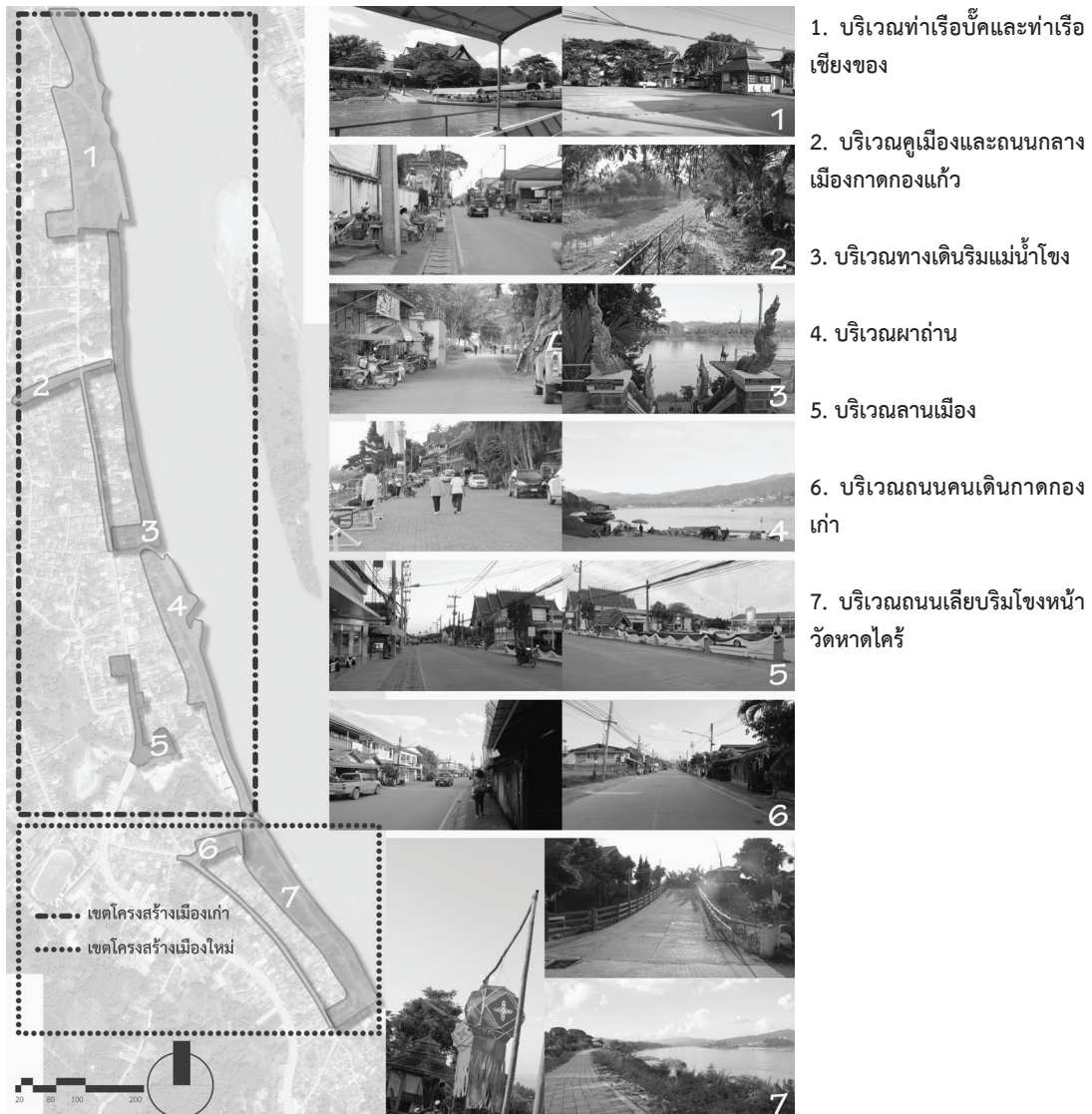
แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่

การวิเคราะห์ถึงแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองและการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเมืองเชียงใหม่ ได้ใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ในระบบ 1 เมือง 2 แบบ และข้อมูลการสำรวจภาคสนาม ในการพิจารณาแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นและศักยภาพของพื้นที่ในแต่ละหน่วยภูมิทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ เช่น การสร้างบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติด้วยการใช้ศักยภาพด้านระบบนิเวศที่มีอยู่และเพิ่มเติมด้วยพืชพรรณไม้ดอกพื้นถิ่นที่มีสีสดใสสวยงาม โดยเฉพาะพื้นที่ริมแม่น้ำโขงซึ่งมีรูปแบบเป็นแถบยาวตามแนวคิดการพัฒนาแบบ Greenway (จามรี, 2558) ให้เป็นเส้นทางสัญจร ทางเท้า ทางจักรยาน เพื่อส่งเสริมการเป็นเมืองเศรษฐกิจ ท่องเที่ยว และบรรยากาศที่มีความสงบสำหรับพักผ่อน
2. การปรับปรุงภูมิทัศน์ที่ตอบสนองพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวผู้เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ได้เต็มประสิทธิภาพ ตามแนวความคิดการออกแบบภูมิทัศน์ของ Paul Friedberg (จามรี, 2558) เช่น การปรับปรุงพื้นที่นั่งพักผ่อน ทางสัญจร ทางเดิน-วิ่ง ทางจักรยาน พื้นที่ออกกำลังกาย และพื้นที่ทางวัฒนธรรม เชียงใหม่ เป็นต้น รวมถึงการพัฒนาโครงข่ายการสัญจรให้สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ทุกพื้นที่ ที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์
3. พัฒนาพื้นที่สาธารณะ เพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้คนเข้าไปมีส่วนร่วม เข้าไปใช้พื้นที่ทำกิจกรรมในพื้นที่นั้นตามแนวความคิดการออกแบบภูมิทัศน์ของ Lawrence Halprin (จามรี, 2558) เช่น พื้นที่ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ (แอโรบิก) ลานกีฬา พื้นที่การแสดงทางวัฒนธรรมหรือดนตรี ส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ค้าขายของชุมชน ตลาดนัดและถนนคนเดิน ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้พื้นที่นั้นๆ
4. พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ด้านภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ เป็นการสื่อสารความเป็นท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นในงานภูมิสถาปัตยกรรมตาม (จามรี, 2558) และเป็นการสร้าง จิตสำนึกของคนเชียงใหม่ต่อวัฒนธรรมของตนที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ รวมถึงศักยภาพด้านธรรมชาติของเมืองเชียงใหม่ที่มีความสวยงามและยังมีวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ที่อยู่ร่วมกับระบบนิเวศได้อย่างสมดุล
5. พัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมผสมกับความเป็นเมืองของการพักผ่อน พัฒนาการรองรับนักท่องเที่ยวตามความเหมาะสมของศักยภาพของเมือง เพื่อไม่ให้น้อยหรือมากเกินไปจนขาดความสมดุล เน้นพัฒนาการท่องเที่ยวในวิถีชีวิต วัฒนธรรม และธรรมชาติ โดยมีแนวทางในการพัฒนาพื้นที่จุดเยี่ยมชมทัศนียภาพและจุดถ่ายภาพ ส่งเสริมวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่บริเวณริมแม่น้ำโขง และสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ของ

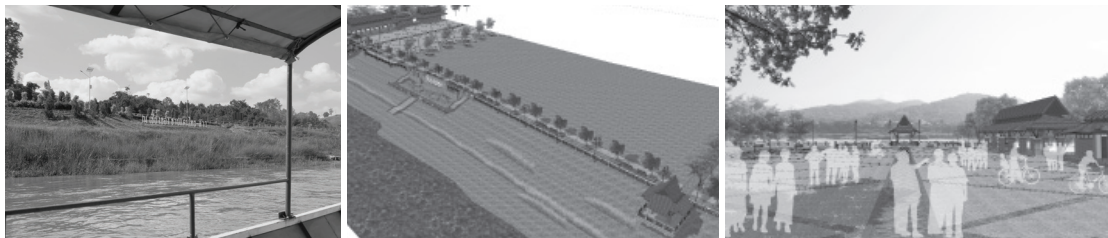
จากการสำรวจลักษณะทางกายภาพเบื้องต้นสามารถแบ่งย่อยพื้นที่สำรวจภาคสนามออกเป็น 7 หน่วยภูมิทัศน์ ตามลักษณะกายภาพ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สิ่งปลูกสร้างและพืชพันธุ์ที่เกิดขึ้นและการใช้พื้นที่เบื้องต้น คือ บริเวณท่าเรือบั้งและท่าเรือเชียงของ บริเวณคูเมืองและถนนกลางเมืองกาตองแก้ว (ถนน 1020) บริเวณทางเดินริมแม่น้ำโขง บริเวณผาถ้ำนันทน์ บริเวณลานเมือง (ที่ว่าการอำเภอไปจนถึงที่ทำการเทศบาลตำบลเวียงเชียงใหม่) บริเวณถนนคนเดินกาตองแก้ว และถนนริมแม่น้ำโขงหน้าวัดหาดไคร้ ได้นำไปสู่แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ โดยการทำเป็นผังการปรับปรุงภูมิทัศน์รวม (Master Plan) ตามลักษณะกายภาพ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สิ่งปลูกสร้างและพืชพรรณที่เกิดขึ้น และการใช้พื้นที่เบื้องต้น หาดไคร้ ดังแสดงในภาพที่ 10

ภาพที่ 10 การแบ่งขอบเขตพื้นที่สำหรับการสำรวจภาคสนาม

หน่วยภูมิทัศน์ที่ 1 เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นย่านของการเป็นท่าเรือสำเภา และยังเป็นจุดขนส่งสินค้าทางน้ำที่สำคัญของเมืองเชียงของ ซึ่งมีกิจกรรมที่เป็นลักษณะแบบกระฉับกระเฉง ลักษณะภูมิทัศน์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตามลักษณะกายภาพเดิมของพื้นที่และเกิดขึ้นตามกิจกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นแนวทางการปรับปรุงพื้นที่ให้ส่งเสริมกับกิจกรรม และเพิ่มพื้นที่เพื่อผ่อนคลาย ส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ชมทัศนียภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยได้แบ่งเป็นหน่วยภูมิทัศน์ย่อยอีก 2 หน่วย คือ

บริเวณหน่วยภูมิทัศน์ที่ 1.1 (ท่าเรือบั้ง) พื้นที่เดิมเป็นลานกิจกรรมสาธารณะและตำแหน่งป้ายเมืองเชียงของ มีผู้คนมาใช้บริการทุกวัน และใช้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมในช่วงเทศกาล ดังนั้นแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ตอบสนองกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ศาลาพักผ่อนที่เป็นจุดชมทัศนียภาพ รั้วกันตก ไฟส่องสว่าง และการปรับปรุงป้ายเมืองเชียงของให้มีรูปแบบที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่

ภาพที่ 11 บริเวณท่าเรือบั้งปัจจุบัน (ซ้าย) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณท่าเรือบั้ง (กลางและขวา)

หน่วยภูมิทัศน์ย่อยที่ 1.2 (ท่าเรือเชียงของ) เดิมเป็นอาคารและพื้นที่จำหน่ายสินค้า และเป็นลานจอดรถสำหรับผู้มาใช้บริการท่าเรือเชียงของ แต่ถูกปล่อยทิ้งร้าง แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อให้พื้นที่ถูกกลับมาใช้อีกครั้ง จึงควรปรับปรุงอาคารเดิมให้พร้อมใช้งานและลานภายนอกให้มีพื้นที่จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการค้าขายและท่องเที่ยว ปรับแนวที่จอดรถให้เป็นระเบียบ และเพิ่มพื้นที่นั่งพักผ่อนและจุดชมทัศนียภาพ

ภาพที่ 12 บริเวณท่าเรือเชียงของปัจจุบัน (ซ้าย) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ท่าเรือเชียงของ (กลางและขวา)

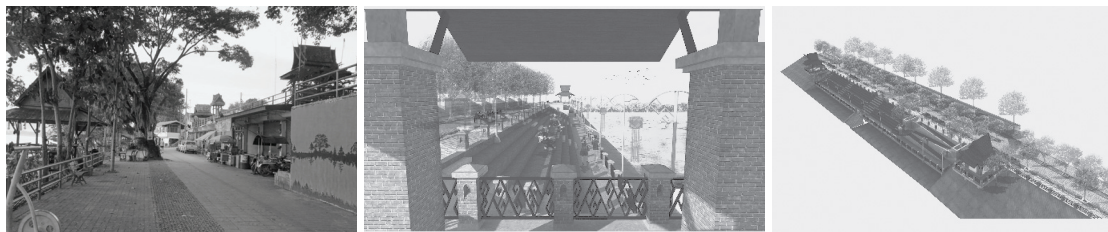
บริเวณหน่วยภูมิทัศน์ที่ 2 เป็นบริเวณคูเมืองและถนนกลางเมือง เนื่องจากเป็นพื้นที่มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์คือ มีร่องรอยของคูเมืองเก่า แต่ไม่มีการใช้งานและถูกปล่อยทิ้งร้างไม่เห็นความสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นถนนเส้นหลักที่มีสภาพแวดล้อมเดิมเป็นย่านที่มี รูปแบบของสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์บ้านไม้ทรงไทลื้อ ดังนั้นควรปรับปรุงบริเวณคูเมืองให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจพร้อมกับการเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงของ เพื่อให้เกิดการใช้งานและกิจกรรมในพื้นที่ (ภาพที่ 13) โดยใช้การเปลี่ยนระดับของรูปทรงพื้นที่ ระดับทางเดิน ที่นั่งขึ้นบันไดโดยรอบทำให้พื้นที่มีความน่าสนใจและมีมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น (จามรี, 2558)

ภาพที่ 13 บริเวณคูเมืองปัจจุบัน (ซ้าย) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณคูเมือง (กลางและขวา)

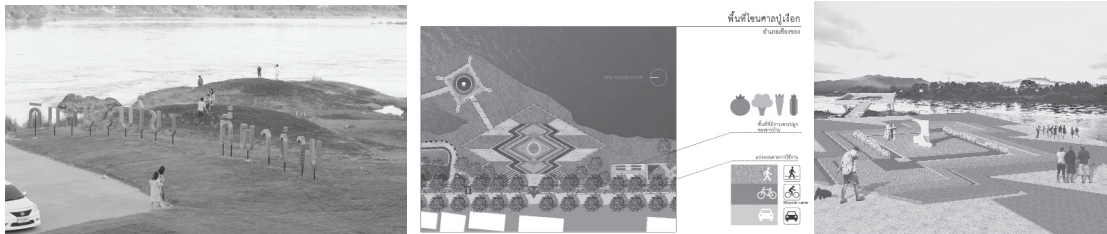
บริเวณหน่วยภูมิทัศน์ที่ 3 เป็นเส้นทางยาวตามแนวแม่น้ำโขงและมีวัดที่สำคัญตั้งอยู่บริเวณนี้ จุดเด่นของพื้นที่เป็นสภาพทางธรรมชาติและระบบนิเวศวิทยา เพราะมีพื้นที่ที่ติดริมแม่น้ำโขงและมีพืชพรรณที่ร่มรื่นให้บรรยากาศที่สวยงาม ซึ่งเป็นจุดดึงดูดให้ผู้คนที่เข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ และบริเวณพื้นที่ของวัดที่ติดริมแม่น้ำยังใช้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

ดังนั้นแนวทางในการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์ จึงควรให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นและสามารถรองรับกิจกรรมที่จะจัดในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น กิจกรรมเพื่อสุขภาพ ลาน เส้นทางเดินวิ่ง และจักรยานเพื่อออกกำลังกาย และพื้นที่จุดชมทัศนียภาพและจุดถ่ายภาพทั้งที่เป็นเครื่องประกอบถนน (Street furniture) รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย เช่น กำแพงกันดิน ราวกันตกและไฟฟ้าส่องสว่าง โดยการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ได้ใช้ศักยภาพที่มีความร่มรื่นของพืชพรรณและลักษณะความลาดชันของพื้นที่มาใช้ในการนำงานศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นมาประยุกต์ใช้ ดังแสดงในภาพที่ 14

ภาพที่ 14 เส้นทางริมแม่น้ำโขงปัจจุบัน (ซ้าย) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางริมแม่น้ำโขง (กลางและขวา)

หน่วยภูมิทัศน์ที่ 4 เป็นบริเวณผาถ้ำ ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ปัจจุบันเป็นท่าเทียบเรือเล็กสำหรับพานักท่องเที่ยวขึ้นชมทัศนียภาพแม่น้ำโขง เป็นพื้นที่พักผ่อนและเป็นจุดถ่ายภาพที่สวยงาม และในบริเวณนี้ยังเป็นพื้นที่เพาะปลูกผักตามแนวริมฝั่งแม่น้ำและการเลี้ยงปลาแม่น้ำในกระชัง ดังนั้นแนวทางการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองได้มีแนวคิดการออกแบบเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวและพักผ่อน จุดชมทัศนียภาพและถ่ายภาพ และพื้นที่ทำกิจกรรมการออกกำลังกาย โดยเสนอการปรับปรุงบริเวณผาถ้ำให้เป็นศูนย์กลาง เพื่อใช้เป็นจุดชมทัศนียภาพและพื้นที่แสดงทางประวัติศาสตร์ตำนานการตั้งถิ่นฐานการปลูกไม้พุ่มและไม้ยืนต้นให้ดูร่มรื่น

ภาพที่ 15 บริเวณผาถ้ำปัจจุบัน (ซ้าย) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณผาถ้ำ (กลางและขวา)

หน่วยภูมิทัศน์ที่ 5 เป็นพื้นที่ของหน่วยงานราชการ ซึ่งเป็นลานโล่งและเป็นพื้นที่ลาดแข็ง ทำให้มีความร้อนสูงไม่เหมาะสำหรับใช้ทำกิจกรรม และถูกใช้เป็นที่จอดรถของเจ้าหน้าที่และจัดกิจกรรมของราชการ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของศาลหลักเมือง แต่ไม่มีการดูแลรักษาเท่าที่ควรส่งผลให้ผู้ที่เข้าไปใช้งานรู้ไม่ปลอดภัย โดยปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ของหน่วยงานต่างๆ เช่น เทศบาล ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ จึงไม่มีความเชื่อมต่อด้านกิจกรรมการใช้พื้นที่ และทางด้านภูมิสถาปัตยกรรมยังไม่ได้มีการออกแบบและปรับปรุงให้ตอบสนองกับความต้องการและพฤติกรรมการใช้พื้นที่ นอกจากนี้ยังไม่มีความสะดวกคล่องกับความเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ดังนั้นแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ควรให้มีความร่มรื่น การเป็นวัสดุปูพื้นที่ไม่สะสมความร้อนและการพืชพรรณมาปลูกเพิ่มเติม เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ทางลาดเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้ามาใช้พื้นที่ได้ นอกจากนี้ยังเสนอการออกแบบที่เน้นให้มีแนวแกนตามสถานที่สำคัญ เช่น ศาลหลักเมือง และอนุสาวรีย์เจ้าเมืองเชียงทอง ซึ่งแนวความคิดในการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณนี้ ได้นำลักษณะและองค์ประกอบทางศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ

ภาพที่ 16 บริเวณลานเมืองปัจจุบัน (ซ้าย) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณลานเมืองหน้าเทศบาลเมืองเชียงทอง (กลางและขวา)

หน่วยภูมิทัศน์ที่ 6 เป็นเขตโครงสร้างเมืองใหม่ที่ยังคงมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเหลืออยู่เป็นจำนวนพอสมควร และมีการปรับเป็นถนนคนเดิน (กาตองเก๊า) ในช่วงเย็นทุกวันศุกร์ของทุกสัปดาห์ แต่การใช้ประโยชน์จากที่ดินในปัจจุบันถูกกำหนดให้เป็นเขตพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัย ดังนั้นแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ควรแสดงลักษณะวิถีชีวิตเดิมของชาวบ้าน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์เมืองเชียงทอง ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้บรรยากาศวิถีชีวิตเดิมของชาวท้องถิ่นและสินค้าพื้นเมืองที่มามีวางจำหน่าย นอกจากนี้เสนอให้กำหนดการออกแบบปรับปรุงรูปแบบอาคารที่อยู่ในพื้นที่นี้ ให้แสดงถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural landscape) ร่วมกัน เช่น การกำหนดการเลือกใช้วัสดุและสีของเปลือกอาคาร รูปทรงของหลังคา

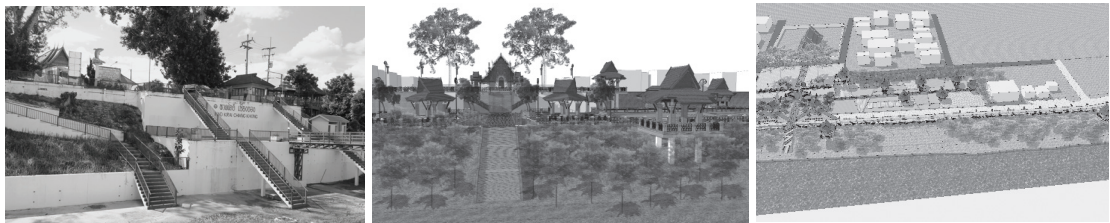
การประดับตกแต่งอาคารด้วย การนำองค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรมมาประยุกต์ในการออกแบบส่วนอื่นๆ ของอาคาร เป็นต้น

ภาพที่ 17 ตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ของ การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม
ที่มา: เกริก กิตติคุณ และคณะ (2560)

หน่วยภูมิทัศน์ที่ 7 เป็นเขตโครงสร้างเมืองใหม่ มีพื้นที่ติดริมน้ำโขงยาวตั้งแต่หน้าวัดหาดไคร้ถึงหน้าวัดสบสม มีพิพิธภัณฑ์ปลาบึกตั้งอยู่บริเวณนี้ แต่ไม่ได้รับการออกแบบตามหลักการอาคารแสดงสัตว์น้ำ มีคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้พื้นที่เพื่อทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ อยู่เป็นตลอดเวลา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความร่มรื่นและมีทัศนียภาพที่สวยงาม นอกจากนี้บริเวณพื้นที่หน้าวัดหาดไคร้ยังใช้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมที่สำคัญ ทั้งทางด้านศาสนาและประเพณี ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อให้ตอบสนองกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ จึงเสนอให้มีเส้นทางเดิน รัง ปั่นจักรยานเพื่อออกกำลังกายให้แยกจากเส้นทางสัญจรด้วยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ เพื่อความปลอดภัยและการใช้งาน ปรับปรุงสนามหญ้าหน้าพิพิธภัณฑ์ปลาบึกโดยใช้แรงบันดาลใจจากการทำนาของคนในชุมชน ปรับปรุงพื้นที่หน้าวัดหาดไคร้ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ความปลอดภัย เพื่อเตรียมการรองรับการจัดกิจกรรมในเทศกาลที่จะจัดขึ้น นอกจากนี้ ได้เสนอให้เพิ่มพื้นที่นั่งพักผ่อนทั้งที่มีหลังคาคลุมและภายนอก เพื่อให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวใช้เป็นที่นั่งชมทัศนียภาพ ทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น เป็นจุดพบของกลุ่มเพื่อน รับประทานอาหาร อ่านหนังสือ เป็นต้น การปรับแนวเส้นทางที่ทำเทียบเรือบริเวณดิ่งแม่น้ำโขงที่ขึ้นไปยังวัดหาดไคร้ให้เป็นแนวแกนที่ชัดเจน เพื่อเน้นให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดความสำคัญและเป็นทัศนียภาพที่สวยงามเมื่อมองมาจากแม่น้ำโขง (ภาพที่ 18)

นอกจากการปรับปรุงในเรื่องของอุปกรณ์ประกอบถนน และส่วนประกอบภูมิทัศน์ถนน (Streetscape Element) แล้ว ยังเสนอให้เพิ่มพืชพรรณไม้ยืนต้นพื้นถิ่นที่ให้ออกตามฤดูกาล เพื่อเพิ่มความร่มรื่นให้กับพื้นที่และสร้างบรรยากาศให้สวยงามตามฤดูกาลตลอดทั้งปี

ภาพที่ 18 บริเวณหน้าวัดหาดไคร้ปัจจุบัน (ซ้าย) แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน่วยภูมิทัศน์ที่ 7 (กลางและขวา)

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์งานวิจัยที่เป็นการศึกษารูปแบบภูมิทัศน์เมืองเชียงของ วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี รวมถึงพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า เชียงของเป็นเมืองที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และมีศักยภาพทางภูมิทัศน์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ ในส่วนพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะคือ คนส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่สาธารณะทำกิจกรรมพักผ่อนและต้องการความสงบ โดยใช้พื้นที่เป็นมุมสงบมีที่นั่งเป็นพื้นที่ทำกิจกรรม และมีความต้องการให้ปรับภูมิทัศน์บริเวณริมแม่น้ำโขง โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว ได้นำมาเป็นแนวความคิดในการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยองค์ประกอบภูมิทัศน์ อุปกรณ์ประกอบถนน และสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกหน่วยภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการใช้งานที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Friedberg (1989) ที่ว่า การปรับภูมิทัศน์ที่ตอบสนองพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้คนที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ได้เต็มประสิทธิภาพ การนำองค์ประกอบทางด้านศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ จามรี (2558) ที่ว่า การสื่อสารความเป็นท้องถิ่นในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองจะช่วยสร้างจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ จากการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงของจะทำให้คนพื้นที่และนักท่องเที่ยวเข้าไปใช้พื้นที่ทำกิจกรรม ทำให้เมืองมีชีวิตชีวา เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง สอดคล้องกับแนวความคิดในการออกแบบภูมิทัศน์ของ Halprin (1986) ที่ว่า การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเป็นการส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้คนเข้าไปใช้พื้นที่ทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นๆ

จากแผนพัฒนาเมืองเชียงของในระบบ 1 เมือง 2 แบบ ที่เกิดจากการเป็นเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษและการเป็นเมืองที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองจึงเป็นการพัฒนาที่จะทำให้บทบาททั้ง 2 มีการพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสมและสมดุล แต่ในปัจจุบันในย่านเมืองเก่าเชียงของมีลักษณะของการเป็นเมืองทางผ่าน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว การที่จะให้เมืองเชียงของกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งนอกจากจะปรับปรุงพื้นที่สาธารณะให้มีคุณภาพแล้ว การใช้สิ่งสำคัญเชิงสัญลักษณ์ที่มีความหมายและมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ของเมือง อาจเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้คนให้ความเคารพนับถือ เช่น ผาถ่าน วัดพระแก้ว สร้างเรื่องราวความสำคัญที่ทำให้เกิดกิจกรรมและเกิดการใช้พื้นที่สาธารณะขึ้นตลอดทั้งปี จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้คนมาใช้พื้นที่สาธารณะที่จัดกิจกรรมดังกล่าวมากและนานขึ้นอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

ภูมิทัศน์เมืองที่มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านสุนทรีภาพและการตอบสนองพฤติกรรมการใช้พื้นที่และความต้องการในได้ต่างๆ นอกจากเกิดจากการออกแบบที่ดีแล้ว คนที่เข้ามาใช้งานพื้นที่ก็มีผลต่อภูมิทัศน์เมืองด้วย ดังนั้นควรมีการปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้มีความห่วงแหนและเคารพในวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและมีคุณค่าของเมืองเชียงของ เนื่องจากภูมิทัศน์เมืองที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นั้นล้วนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทั้งนั้น เมื่อคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการเคารพและห่วงแหนในวัฒนธรรมของตนเองแล้ว ทำให้การใช้งานในพื้นที่สาธารณะเมืองต่างๆ นั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

สรุป

เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีศักยภาพทั้งทางด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและระบบนิเวศทางธรรมชาติ นอกจากนี้
ในยังเป็นเมืองที่สงบและมีทัศนียภาพที่สวยงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวและคนเชียงใหม่เข้ามาทำกิจกรรมและ
ใช้พื้นที่สาธารณะเมือง ในแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ของต้องรักษาคุณค่าเหล่านี้เอาไว้และ
ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตของเชียงใหม่ให้อยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ทำให้คนเชียงใหม่และคนต่างถิ่นเข้าใจในความ
เป็นตัวตนทางวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นเมืองของการอนุรักษ์ทั้งวัฒนธรรม วิถีชีวิต และธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการเป็น
เมืองเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการอนุรักษ์เข้ามาเป็นบทบาทสำคัญในแผนพัฒนาอย่างมี
แบบแผน ไม่ก้าวกระโดดซึ่งมีลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนเชียงใหม่

แนวทางในการพัฒนาพื้นที่และปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเชียงใหม่ควรมีการส่งเสริมให้มีความชัดเจนใน
การกำหนดบทบาทของการเป็นเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในเชิงของการเป็นสถานที่พักผ่อนและพักผ่อน
หย่อนใจแบบสงบ ไม่เน้นกิจกรรมที่ใช้แรงกระชกกระแฉะ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพพักผ่อน พร้อมกับการจัดเตรียม
และปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพักผ่อน ทั้งการปรับปรุงที่ในรูปแบบต่างๆ ให้ตอบสนอง
กับพฤติกรรมการใช้พื้นที่ รวมถึงการพัฒนาจุดชมทัศนียภาพให้มีความสวยงามมากขึ้น อีกทั้งการพัฒนาพื้นที่สำหรับ
การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและระบบนิเวศทางธรรมชาติเพิ่มเติมในพื้นที่เดิม เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ดังกล่าวมีความ
หลากหลายมากยิ่งขึ้นและส่งเสริมให้ผู้คนเข้ามาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และปรับปรุงในส่วนที่ทำให้เกิดความรู้สึก
ปลอดภัยสำหรับคนที่เข้ามาทำกิจกรรมและใช้พื้นที่ นอกจากนี้ควรพัฒนาในส่วนที่เป็นพื้นที่สาธารณะอื่นๆ ในเมือง
เชียงใหม่ เช่น ลานกิจกรรม พื้นที่ออกกำลังกาย พื้นที่นั่งพักผ่อน และพื้นที่ถนนคนเดิน (กาตองแก้ว-กาตองเก่า)
เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและเกิดจิตสำนึกในการใช้พื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดการหวงแหนในสถานที่และการดูแล
รักษาพื้นที่นั้นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกริก กิตติคุณ และคณะ. 2560. “การออกแบบภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่แสน เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ชายแดน จังหวัดเชียงราย”. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
1(1): 12-25.
- จามรี อารยานิมิตสกุล. 2558. ภูมิสถาปัตยกรรมเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นิวัฒน์ ร้อยแก้ว และคณะ. 2557. เชียงของ เวียงแก่น: พัฒนาการของสังคมชายขอบจากอดีตสู่
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- _____. 2558. เชียงของ 1 เมือง 2 แบบ เชียงราย: พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงราย: โรงพิมพ์กลุ่มรักษ์เชียงใหม่.
- ปรานอม ต้นสุขานนท์. 2556. การอนุรักษ์ชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิภา สุขกาย และคณะ. 2560. การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่. เอกสารประกอบการ
ประชุมวิชาการระดับชาติ “โสมภูมิ ครั้งที่ 3 : Wisdom to the Future : ภูมิปัญญาสู่อนาคต”.
น. 333-347.

- ศศิยา ศิริพานิช. 2558. **ภูมิทัศน์พื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ: คณะเกษตร สาขาวิชาพืชสวน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2551. **การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อังสนา บุญโยภาส และสุพิชฌาย์ เมืองศรี. 2558. “การศึกษาแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์หาดสมิหลา ถนนชลทัศน์เพื่อการนันทนาการ”. **วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ“สถาปัตยกรรมศาสตร์”**, น. 463-477.
- Friedberg, M. P. 1989. **Landscape Design**. Tokyo: Process Architecture.
- Grant, W. R. 1987. **From Concept to Form in Landscape Design**. 2nd edition. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Halprin, L. 1986. **Changing Places**. San Francisco: San Francisco Museum of Modern Art.
- Lynch, K. 1984. **Site Planning**. 3rd edition. Cambridge: MIT Press, Massachusetts.
- Selman, P. 2006. **Planning at the Landscape Scale**. New York: Routledge.

อ้างอิงสัมภาษณ์

- นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว. ผู้อำนวยการโรงเรียนเรารักเสียงของ. สัมภาษณ์โดย นางสาวศศิชา สุขกาย. วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2560.

